

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

МІЖНАРОДНИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ

**«ВСТУП УКРАЇНИ, РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ТА ГРУЗІЇ ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ»**

**Збірник матеріалів Міжнародного круглого столу
(м. Одеса, 5 березня 2024)**

2024

УДК 341.174 (477+478+479.22)(049.2)

Друкується за наказом виконуючого обов'язки ректора Національного університету «Одеська юридична академія» М. Р. Аракеляна (наказ № 503-44 від 04 березня 2024 року).

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, академік НАПН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С. В.**

Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – завідувач кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», доктор юридичних наук, професор.

Фасій Богдан Володимирович – декан факультету судового та міжнародного права НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук, доцент.

Дронов Владислав Юрійович – доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук.

Гриб Анна Миколаївна – доцентка кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», кандидатка юридичних наук.

Жакун Маргарита Юріївна – аспірантка кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, місто Одеса, 65009, Фонтанська дорога, 23.

Тел. +38 (048) 719 86 85

Вступ України, Республіки Молдова та Грузії до Європейського Союзу: сучасні виклики. *Міжнародний круглий стіл. 05 березня 2024 року, м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2023. 130 с.*

© НУ «Одеська юридична академія»

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
Бехруз Хашматулла	
Україна та Європейський Союз: основні етапи на шляху до вступу.....	8
Аракелян Мінас	
Правоохоронна діяльність в євроінтеграційних процесах України.....	12
Чорний Іон	
Шлях республіки Молдова до ЄС: історія, перепони, сучасний стан та перспективи.....	15
Берекашвілі Торніке	
Європейська інтеграція Грузії: виклики, досягнення та перспективи.....	19
Пилипенко Володимир	
До питання ратифікації Україною Римського Статуту міжнародного кримінального суду як важливої передумови вступу до Європейського Союзу.....	23
Харитонов Євген, Харитонova Олена	
Проблеми оновлення цивільного законодавства України та Республіки Молдова на шляху до ЄС: мета – спільна, завдання – різні.....	27
Сурілова Олена	
Україна, Молдова, Грузія на шляху до ЄС: передумови та перспективи.....	32
Туляков Вячеслав	
Жертви кримінальних правопорушень у європейському правовому полі.....	36
Voitovych Pavlo	
State policy in the sphere of informational rights protection on the way to european integration.....	41
Kuzmin Eduard	
EU enlargement and the association trio: mapping the boundaries of security metamorphosis.....	44
Авдєєва Галина	
Проблеми гармонізації законодавства України у галузі судової експертизи до права ЄС.....	47
Мануїлова Катерина	
Вступ України в Європейський Союз на тлі російської агресії.....	51
Дронов Владислав, Федорова Тетяна	
Право на доступ до інформації за законодавством Республіки Молдова та стандарти Європейського Союзу.....	54
Канєнберг-Сандул Оксана	
Перспективні можливості кандидатства України у члени Європейського Союзу.....	56

БЕХРУЗ ХАШМАТУЛЛА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри міжнародного та європейського права,
доктор юридичних наук, професор*

**УКРАЇНА ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ:
ОСНОВНІ ЕТАПИ НА ШЛЯХУ ДО ВСТУПУ**

Реалізація стратегічного курсу України на набуття повноправного членства в Європейському Союзі формує основу внутрішньої та зовнішньої політики нашої держави. Прагнення до вступу в Європейський Союз пояснюється історичним корінням та традиціями розвитку українського суспільства, що пов'язані спільною історією, культурою, релігією та менталітетом європейських народів.

Процес європейської інтеграції України потребує не тільки політичної волі, але й активної роботи з апроксимації політичної та правової системи до стандартів принципів та норм Європейського Союзу. Це обумовлює ретельний аналіз різних етапів інтеграції, визначення оптимальних стратегій співпраці та прогнозування можливих викликів та перешкод на шляху до досягнення євроінтеграційної мети. Тільки через комплексне та об'єктивне вивчення цих аспектів можна розробити ефективну політику співпраці, що враховує інтереси та можливості як України, так і ЄС.

Україна визначила свій шлях до членства в ЄС на основі принципів, викладених у Декларації про державний суверенітет України. Даний основний історичний нормативно-правовий документ підтверджує статус України як рівноправного учасника міжнародного співробітництва та закріплює активну участь у загальноєвропейському процесі та європейських структурах [1]. Ця позиція також знаходить своє відображення у принципах та нормах, закладених в Конституції України 1996 року.

Стратегія інтеграції в ЄС стала справжнім каталізатором позитивних перетворень країни від початку цього євроінтеграційного шляху, який можна віднести до події відкриття представництва ЄС в Україні у 1993 році, і до настання моменту прийняття рішення Ради Європейського Союзу про початок переговорів на вступ України в ЄС в 2023 році. З того часу Україна має шлях перетворень у політичній, економічній та соціокультурній сферах. Політичний діалог між Україною та ЄС розпочався у 1994 році, коли було підписано Угоду про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (УПС) [2]. Цей документ був зосереджений на економічних та соціальних питаннях, а також на необхідності

вдосконалення державного управління. УПС 1994 р. набула чинності в 1998 році та продовжувала діяти до 2008 року.

Перший саміт ЄС — Україна відбувся у вересні 1997 р. в Києві. Під час другого саміту у жовтні 1998 року Україна вперше заявила про своє бажання отримати асоційоване членство в ЄС. Не менш важливою для України була подія 13 січня 2005 року, коли Європейський Парламент майже одностайно підтримав пропозицію, у якій висловив побажання встановити тісніші зв'язки з Україною з огляду на можливість членства в ЄС[3]. Незважаючи на те, що на той час до початку переговорів про членство в ЄС ще було далеко, Європейська комісія заявила що майбутнє членство в ЄС не буде виключено.

В березні 2007 р. ЄС та Україна розпочали переговори про нову більш широку угоду, спрямовану на надання правової бази для більш тісного економічного співробітництва та всебічного політичного діалогу. Було домовлено, що ЄС та Україна розпочнуть паралельні переговори щодо створення зони вільної торгівлі. 20 березня 2009 року Рада ЄС остаточно затвердила проект Східного партнерства, оголосивши про те, що його офіційний старт відбудеться 7 травня 2009 року у Празі [4]. Акцент програми робився на створенні зони вільної торгівлі, підписанні угоди про асоціацію, лібералізації візового режиму для країн, що беруть участь у проекті, співпраці задля енергетичної безпеки.

Підписання в 2014 р. угоди між ЄС та Україною про асоціацію, яка заміняла Угоду про партнерство та співробітництво між Європейським Союзом і Україною, дала змогу перейти від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції, та є ключовою подією на шляху євроінтеграції. Політичну частину угоди було підписано 21 березня 2014 року, економічну частину — 27 червня 2014 р. Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно, в режимі телемосту, ратифікували цю Угоду 16 вересня 2014 р., президент України одразу в парламенті підписав закон про ратифікацію, угода набула чинності з 1 листопада 2014 р. За своєю структурою угода складається з преамбули, 7 розділів, 43 додатків та 3 протоколів. Додатки і протоколи до цієї Угоди є її невід'ємною частиною[5].

Варто зазначити, що угода про асоціацію готувалась відповідно до законодавчо закріплених пріоритетів зовнішньої політики України: Стратегії інтеграції України до ЄС, Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами, інших документів, які разом визначали пріоритети європейського напрямку розвитку України та передбачали створення інституційних інструментів реалізації цих пріоритетів. Стратегія інтеграції України до ЄС також базувалась на позиції та стратегії ЄС щодо України та рішеннях Ради ЄС щодо України, яка визначала основні пріоритети діяльності органів виконавчої влади щодо

створення передумов набуття Україною повноправного членства в ЄС та входження до європейського політичного, інформаційного, економічного і правового простору. Отримання статусу асоційованого члена ЄС визначалось цією стратегією як головний зовнішньополітичний пріоритет України у середньостроковому вимірі.

18 грудня 2015 року Європейська комісія підтвердила готовність України до безвізового режиму з ЄС. При цьому додаткових вимог не висувалося, але потрібно було виконати вже взяті на себе обов'язки. Звіт було направлено до Ради ЄС та Європейського парламенту, і на основі цього документа було затверджено рішення щодо лібералізації візового режиму. Враховуючи загальні відносини між ЄС та Україною, Європейська комісія внесла законодавчу пропозицію на початку 2016 р. щодо внесення змін до Регламенту № 539 від 15 березня 2001 року про перелік третіх країн, громадяни яких повинні мати візи під час перетину зовнішніх кордонів, і тих країн, громадяни яких звільняються від цієї вимоги [6]. Навесні 2017 року Європейський Союз завершив усі процедури для запровадження безвізового режиму для України. Опівночі на 11 червня 2017 року громадяни України з біометричними паспортами отримали право на безвізові поїздки до країн-членів Шенгенської угоди [7].

З моменту ратифікації угоди та до моменту отримання статусу кандидата на вступ в ЄС, Україна провела адаптацію законодавства до аспис Європейського Союзу. Цей період відзначався значними досягненнями, такими як ухвалення та впровадження реформ у таких сферах, як правоохоронна система, судова система, боротьба з корупцією, підвищення стандартів у сфері прав людини та громадянських свобод, а також удосконалення економічного законодавства та розвиток інфраструктури. Протягом цього періоду Україна зазнавала зауважень та рекомендацій з боку політичних інститутів ЄС, але завдяки впевненості та наполегливості, використовуючи закордонний досвід в реформуванні країни, ми досягли значного прогресу.

Прагнення України до членства ЄС отримало потужний імпульс завдяки його закріпленню в Конституції України 7 лютого 2019 року. В Преамбулі Конституції України підкреслюється прагнення зміцнення громадянської злагоди та підтверджується європейська ідентичність та незворотність європейського курсу України [9].

14 грудня 2023 р. Рада Європейського Союзу вирішила розпочати переговори щодо вступу України до Європейського Союзу. У результаті даного рішення Україна отримала статус кандидата на вступ в ЄС, що свідчить про визнання Європейським Союзом досягнень України у реформуванні різних сфер життя, та її готовності приєднатися до європейської спільноти. Це рішення є важливим кроком на шляху України до членства в ЄС і підтверджує визнання

Європейським Союзом позитивних змін та досягнень, зроблених країною у процесі євроінтеграції [10].

Протягом періоду Євроінтеграційного шляху з моменту відкриття представництва ЄС і до початку переговорів про вступ в ЄС Україна активно проводила політику реформування своєї політичної та правової системи відповідно до вимог ЄС, здійснювала реформи в різних сферах, а також удосконалювала економічну складову та інфраструктури. Цей шлях був складним і вимагав великих зусиль та компромісів, але завдяки наполегливості та визначеності Україна досягла значних успіхів.

Література

1. Декларація про державний суверенітет України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
2. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text
3. Report of proceedings. Official website of the European Parliament. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-6-2005-01-13_EN.html?redirect#title2
4. Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit. URL: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/er/107589.pdf
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
6. Council Regulation (EC) № 539/2001. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32001R0539>
7. Schengen Agreement and Convention. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=LEGISSUM:schengen_agreement
8. Резолюція Європейського парламенту від 11 лютого 2021 року щодо виконання Угоди про асоціацію з Україною (2019/2202(INI)). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0050_EN.html
9. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
10. European Council conclusions, 14 and 15 December 2023. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/68967/europeanCouncilconclusions-14-15-12-2023-en.pdf>